

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України
в умовах полікультурного світового простору:
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)

МАРІУПОЛЬ
МДУ
2018

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Відповідальні редактори: д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

Члени редколегії: проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

образования включена в перечень специальностей научных работников в соответствии с постановлением президиума ВАК 09.00.10 «Философия образования», преподается магистрам.

Понимание объекта исследования разными авторами отличается. Так, В.А. Киященко под философией образования понимал «практическую философию», Н.П. Пищулин – «философию духовности». М.И. Терещенко философию образования относит к разряду конкретных сфер деятельности «философии политики, права, техники», «онтологии духовной и духовно-практической культуры». А.Н. Шимица употребляет термин «философия педагогики», поскольку педагогической мысли «никогда не существовало без философской рефлексии». Русинский и Турчанинова «философию образования» называют во множестве, потому что по своей сути она «плюралистичная». Украинский исследователь С. Клепка также понятие «философия образования» употребляет во множестве.

Следовательно, кратко мы определили проблематику философии образования. Отдельные авторы (например, М.Д. Култаева) даже пишут о категориальном аппарате «современной «философии образования».

Когда в действительности есть «категориальный аппарат», то в таком случае стоит говорить уже о дисциплине «философия образования». Основу этого аппарата составило философское исследование украинских ученых Г.С. Ващенко, О.О. Базалук, В.И. Лутай, М.Д. Култаева, Н.Ф. Юхименко. Заслуживает внимания точка зрения Л.М. Сидон, которая утверждает то, что объективная необходимость философского осмысления наших проблем определяется общечеловеческой сущностью образовательной деятельности, ее мировоззренческим характером, направленностью на разрешение вопроса о смысле бытия человека. Далее она продолжает – сегодня именно с позиции философии образования важно определить мировоззренческие ориентиры, обосновать новые ценности, оказать влияние на становление, взросление и развитие личности [5, 21].

Можно сделать вывод: философия образования – это одновременно и рефлексия и обобщенная система взглядов на образование и роль человека в нем. Именно она призвана обсуждать фундаментальные закономерности и тенденции образования, определяет его парадигму, положение человека в системе образования с его природными, социальными и этическими особенностями. Ведь в ее основах заложены культурно-образовательные чаяния украинского народа, потребности развития человека той или иной эпохи.

Список использованной литературы

1. Философия образования. Педагогика. 1995. №4. С. 3-29
2. Базалук О. О., Юхименко Н. Ф. Філософія освіти. Київ, 2014. 164 с.
3. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту. Київ, 2004. 154 с.
4. Клименко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава, 2006. 328 с.
5. Попович О. В. Інтегративні функції культуротворчості: філософсько-антропологічний аналіз: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.04. Харків, 2015. 31 с.

Попович О. В.

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ЯК СФЕРА ПІЗНАННЯ В ПОЛІ ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ

В роботі розглянуті і проаналізовані основні підходи до вирішення проблем, пов'язаних з визначенням антропологічної підстави культуротворчості в зв'язку з трансформаційними зрушеннями в національній системі освіти України

Ключові слова: аксіологія освіти, онтологія освіти, рефлексія, саморозвиток, філософія освіти, епістемологія освіти.

E. Popovich

PHILOSOPHY OF EDUCATION AS THE FIELD OF KNOWLEDGE IN THE FIELD OF PHILOSOPHICAL REFLEXIA

The paper considers and analyzes the main approaches to solving the problems associated with the determination of the anthropological basis of cultural co-operation in connection with the transformational shifts in the national education system of Ukraine

Keywords: axiology of education, ontology of education, reflection, self-development, philosophy of education, epistemology of education.

УДК 378.091.2-051:94(477)

Романцова Н. І.

ТВОРЧІ НАДБАННЯ СУЧАСНИХ ЗАРУБІЖНИХ УКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИКІВ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М. ГРУШЕВСЬКОГО СТУДЕНТАМИ-ІСТОРИКАМИ В МДУ

У тезах висвітлюються творчі надбання у дослідженнях сучасних зарубіжних українських учених, які розглядали питання наукової діяльності М. Грушевського, та їх роль у фаховій підготовці студентів-істориків Маріупольського державного університету. З'ясовано важливість

інтернаціоналізації та впровадження досвіду наукової діяльності вчених діаспори у процесі становлення майбутніх фахівців-істориків.

Ключові слова: сучасна закордонна українська історіографія, грушевськознавство, інтернаціоналізація, фахова підготовка, студенти-історики.

Інтернаціоналізація освітньої діяльності університетів є важливим аспектом їх діяльності, адже вона надала можливість упровадження творчих надбань закордонних учених в українських ВНЗ. У цьому контексті для сучасних українських істориків важливою складовою є дослідження закордонних грушевськознавців, які не тільки зберегли, але й примножили науковий спадок М. Грушевського та надали можливість, використовуючи наукові розробки грушевськознавців, на більш високому рівні здійснювати фахову підготовку істориків.

Відомий учений, представник української діаспори А. Жуковський визначив грушевськознавство «як міждисциплінарну науку, що займається всебічним науковим вивченням Михайла Грушевського і його доби» [6, с. 7]. Заснував та протягом багатьох років розвивав грушевськознавство визначний учений та організатор української історичної науки за кордоном, авторитетний грушевськознавець Л. Винар. На його думку, доречно виділити наукове та ненаукове грушевськознавство. Пояснюючи відмінність між першим та другим, він зазначає: «Під науковим грушевськознавством розуміємо досліді, основані на науковій методології у протизагн «ненауковому грушевськознавству», яке часто в'яється з публіцистичною або партійною інтерпретацією його діяльності і творчості, що не бере до уваги вимог наукової методології» [1, с. 18].

Засновник грушевськознавства Л. Винар указав на методологічний та історіографічний зв'язок сучасного етапу в розвитку цього напрямку української історичної науки з попередніми етапами. Розглядаючи значення та актуальність головного твору М. Грушевського – «Історія України-Руси», учений зазначив, що він заперечує «догматичний підхід в історичних дослідках», оскільки це породжує різні історіографічні та історичні міфи, які «набирають ознак історіографічного шарлатанства». У зв'язку з цим діаспорний історик критично відзначив, що у наш час в історіографічних дискусіях в Україні дехто з істориків заперечує схему М. Грушевського [2, с. 14].

О. Домбровський визначив причини того, що ім'я М. Грушевського в працях українських істориків «стало національно-академічним прапором у змаганнях за українську історичну правду» [4, с. 357, 358]. На думку діаспорного історика, Михайло Сергійович був «титаном української національної історіографії та автором національно-історичної метрики українського народу». Він символізував «соборність українського історика», який був пов'язаний і з Києвом, і з Львовом. Його авторитет дозволяє вийти «на форум світової науки» [4, с. 358].

Важливе місце грушевськознавства в українській історіографії відзначили сучасні українські історики, які живуть та працюють за кордоном – С. Плохій та В. Мельниченко. Їхні праці є реальним внеском у розвиток цього напрямку української історичної науки [6; 7]. Провідні грушевськознавці в Україні – І. Гирич, В. Тельвак [3; 8] досліджують стан та перспективи розвитку цих студій, враховуючи науковий доробок зарубіжних колег.

Теоретичні розробки закордонних учених у галузі грушевськознавства надають можливість поглибити аналіз питань наукової діяльності М. Грушевського, його місця в розвитку української історичної науки, формування схеми національної історії України. Студенти й аспіранти-історики Маріупольського державного університету вивчають ці питання в межах спецкурсу «Наукова діяльність М. Грушевського» та як окремі теми навчальних дисциплін «Українська історіографія ХІХ – ХХ ст.» та «Актуальні проблеми української історіографії». Знайомство з грушевськознавством, з його зарубіжними дослідниками становить безумовний науковий та пізнавальний інтерес для студентів-істориків. Ці питання розглядаються на лекціях, практичних заняттях, під час написання студентами курсових та кваліфікаційних робіт. Вони мають перспективи для подальших наукових розробок.

Список використаної літератури

1. Винар Л. Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток. Серія: Грушевськіяна, Київ, 1998. Т. 5. 218 с.
2. Винар Л. «Український історик» і розвиток грушевськознавства. *Український історик*. 2002. Ч. 1–4. С. 11–16.
3. Гирич І. Досягнення і перспективи розвитку сучасного грушевськознавства (до 150-річчя від дня народження М. С. Грушевського) За матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 28 вересня 2016 року. *Вісник НАН України*. 2016. № 11. С. 31–37.
4. Домбровський О. Розвиток грушевськознавства й Українське історичне товариство. *Михайло Грушевський: Збірник наукових праць і матеріалів Міжнародної ювілейної конференції, присвяченої 125-й річниці від дня народження Михайла Грушевського*. Львів, 1994.
5. Жуковський А. Вступне слово. *Винар Л. Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток*. Серія: Грушевськіяна. 1998. Т. 5. С. 7-10.
6. Мельниченко В. Михайло Грушевський у Москві: авторська енциклопедія-хроноскоп. Київ, 2016. 568 с.
7. Плохій С. Великий переділ. Незвичайна історія Михайла Грушевського. Київ, 2011. 599 с.

N. Romantsova

THE CREATIVE ACHIEVEMENTS OF MODERN FOREIGN UKRAINIAN HISTORIANS AND THEIR USE IN STUDYING THE ISSUES OF M. HRUSHEVSKY'S SCIENTIFIC WORK BY STUDENTS OF HISTORY AT THE MARIUPOL STATE UNIVERSITY

The thesis covers creative achievements in the researches of modern foreign Ukrainian scholars who considered the issues of M. Hrushevsky's scientific activity and their role in the professional training of students-historians of the Mariupol State University. The theses highlight the importance of internationalization and implementation the experience of the scientific activities of the diaspora scholars in the process of the formation of future historians.

Keywords: modern foreign Ukrainian historiography, internationalization, vocational training, students-historians.

УДК 378(474.2)

Сазонов В., Купп-Сазонов С.

О ВЕРОЯТНЫХ РИСКАХ И ПРОБЛЕМАХ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЭСТОНИИ, МОГУЩИХ ВОЗНИКНУТЬ В СВЯЗИ С НОВЫМ ЗАКОНОМ О ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ

Данная работа рассматривает вероятные риски и проблемы высшего образования в Эстонии, которые могут возникнуть в связи с новым законом о высшем образовании, цель которого сделать возможным (в порядке исключения) принятие студентов в магистратуру без окончания бакалавра или в докторантуру без магистерского диплома.

Ключевые слова: высшее образование, реформа, новый закон, магистратура, бакалавриат.

В последнее время в Эстонии идут жаркие дебаты из-за предложения о принятии студентов в магистратуру без зачисления бакалавра или в докторантуру без магистерского диплома (в порядке исключения). Кроме того, высказывалась уже идея и о том, что следует думать о возможности поступать в ВУЗы без наличия среднего образования. По мнению профессора Яака Аавиксоо, ректора Таллиннского технического университета, «это предусматривается в виде крайнего исключения». Профессор Аавиксоо считает, что «по Эстонии наберется лишь 10-15 человек, которые по разным причинам хотят поступить в университет без среднего образования». Есть однако единичные случаи из университетов Европы, когда людей принимали в магистратуры без степени бакалавра, как к примеру это было в случае с известным эстонским общественным деятелем, журналистом, политиком и шоуменом Михкелем Раудом, который в 2005-м году поступил в магистратуру Университета искусств в Лондоне на журналистику, хотя в Тартуском университете, где он ранее изучал английскую филологию, он не доучился.

Также проф. Аавиксоо пояснил те случаи, когда было бы допустимо поступление в магистратуру без наличия степени бакалавра: «в Эстонии очень много людей, которые поступили в свое время в университет, в частности на инфотехнологические факультеты, год-два проучились и начали работать, дошли до дипломной работы, но на диплом времени не хватало. Проработав лет пять, у них возникает необходимость учиться дальше в магистратуре, но при этом диплома бакалавра у них нет. В таком случае разумно, чтобы университет имел возможность оценить знания и опыт человека и на основании этого принять его учиться. Такая практика действует во многих странах».

В пользу этой идеи говорит и тот факт, что выпускников гимназий и тем самым поступающих в университет становится с каждым годом всё меньше, и поэтому ВУЗам приходится искать иных путей, как привлекать к себе потенциальных студентов.

Это предложение о принятии школьников без аттестата зрелости в бакалавриат и недоучившихся студентов бакалавра хотя бы и в порядке исключения в магистратуру вызвало довольно жаркую полемику не только среди преподавателей, педагогов и чиновников, но также стало причиной определенного резонанса и в обществе. Новый закон готовится Министерством образования, кроме того, он предусматривает принятие в университет тех, у кого нет законченного среднего образования. Необходимо отметить, что сейчас у студентов существует возможность пользоваться системой VÕTA (учет имеющегося образования и опыта работы), это означает, что можно, например, на основании имеющегося образования зачесть определенный предмет или целый модуль учебной программы, также можно выполнить условия приема: поступить в магистратуру, даже если поступающий не сдавал обязательные предметы в ходе формального обучения, а получил необходимые знания в рамках профессиональной деятельности. Отсюда вытекает собственно первый вопрос о новом законе, если уже имеется система, которая позволяет при поступлении в университет вместо академического образования учесть, например, опыт работу, то что нам дает вышеупомянутый новый закон?